

Список використаних джерел

1. Демків І., Трепет Н. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах цифровізації: нові виклики і можливості. *Development Service Industry Management*. 2023. № 4. С. 112-117.
2. Августин Р.Р., Демків І.О. Управлінські інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/16.pdf
3. Vasylytsiv T., Mulska O., Levytska O., Lupak R., Semak B., Shtets T. Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. *Science and innovation*. 2022. № 18 (2). P. 44-58.

Вікторія АДАМИК

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Анатолій ПУЗРАКОВ

аспірант Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

ЕКСПОРТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Експорт є одним з головних чинників розвитку країни, що безпосередньо впливає на її економічні показники. В умовах нестабільності, спричиненої повномасштабним вторгненням росії в Україну та у зв'язку з введенням воєнного стану, блокуванням морських коридорів й іншими негативними факторами, дуже важливо шукати альтернативні шляхи реалізації експорту, використовуючи всі можливі види транспорту та логістичні ланцюги постачання, а також впровадити відповідні заходи з публічного управління. Відтак експортна політика України зазнала значних змін, що були викликані необхідністю адаптації до нових викликів та умов.

Основні проблеми експортної діяльності вітчизняних підприємств спричинені впливом таких чинників, як зростання цін на енергоресурси, збільшення витрат на логістику та постачання, руйнування виробництва та інфраструктури, зміна ланцюгів постачання, руйнування морських портів чи втрата контролю над ними, блокування державних кордонів, погіршення умов кредитування, впровадження додаткових процедур перевірки

дотримання санкцій, впровадження квот та ліцензування окремих груп товарів при експорті тощо. В таких умовах потребує змін правове, організаційне, адміністративне регулювання торгівлі України.

Хоча в останні довоєнні роки експорт постійно зростав, з початком повномасштабного вторгнення цей показник скоротився майже на 50 % у перші місяці війни, проте вже з травня 2022 р. почалося його повільне відновлення. Найважливішу роль у відновленні експорту відіграла Чорноморська зернова ініціатива щодо розблокування українських портів. Але припинення її дії, порушення агресором правил безпеки у Чорному морі, постійні обстріли портової інфраструктури та цілеспрямоване знищення продукції агропромислового комплексу змушує до пошуків нових альтернативних шляхів експорту сільськогосподарської продукції, яка фактично формує український експорт в умовах воєнного стану.

Згідно опитувань українських підприємців основними проблемами при здійсненні експорту на їхню думку є: пошук замовлень; нестача фінансування для розвитку експорту; логістичні проблеми; недостатня поінформованість про зовнішні ринки; низький рівень володіння іноземними мовами працівниками вітчизняних підприємств; проблеми з митними, податковими органами.

З огляду на вищеописане і повинна формуватись експортна політика України, для того щоб досягти максимальної ефективності експорту як на макро-, так і на мі корівні, та виключити корупційну складову.

Суттєвою зміною в зовнішній торгівлі за регіонами відбулося майже повне скорочення торгівельних операцій з росією. Також ЄС укріпився на позиціях головного торгового партнера України, збільшивши свою частку за рахунок скорочення операцій з іншими регіонами. А у 2022 році Польща посіла перше місце країни-реципієнта українських товарів.

Україна активізувала зусилля з диверсифікації ринків збуту, розширюючи співпрацю з країнами Європейського Союзу, Азії, Африки та Америки. Це стало необхідним для зменшення залежності від обмеженого кола партнерів та підвищення стійкості економіки. Уряд впровадив низку заходів для підтримки експортерів, включаючи надання фінансової допомоги, таких як кредити під низькі відсотки та страхування експортних контрактів.

Консультаційна підтримка також стала важливим елементом, допомагаючи підприємствам адаптуватися до нових умов торгівлі.

Для полегшення експорту були запроваджені спрощені митні процедури, що дозволили скоротити час і витрати на оформлення товарів. Введення електронного документообігу та спрощення процедур перевірки вантажів значно покращили ефективність процесів. Особлива увага приділялася підтримці високотехнологічних галузей та інноваційних підприємств, що сприяло збільшенню експорту продукції з високою доданою вартістю, таких як ІТ-послуги, біотехнології та наукові розробки. Аграрний сектор, який є одним із ключових для української економіки, зазнав значних втрат через воєнні дії. Проте уряд здійснив низку заходів для підтримки сільського господарства, включаючи субсидії, технічну допомогу та сприяння у виході на нові ринки. У рамках угоди про асоціацію з Європейським Союзом Україна активізувала зусилля для гармонізації стандартів та норм, що полегшило доступ української продукції на європейські ринки. Поглиблення інтеграції з ЄС також включало участь у програмі «Горизонт Європа», яка підтримує наукові дослідження та інновації.

Енергетична безпека стала важливим аспектом експортної політики, зокрема диверсифікація джерел енергії та збільшення експорту енергетичних ресурсів, таких як електроенергія до ЄС. Ці зміни стали відповіддю на виклики воєнного часу і спрямовані на збереження економічної стабільності та підтримку експортного потенціалу країни.

Таким чином, експортна політика України в умовах воєнного стану 2022-2024 років була змушена адаптуватися до нових реалій, зосереджуючись на перебудові логістики, диверсифікації ринків, підтримці експортерів, спрощенні митних процедур, впровадженні інновацій та забезпеченні енергетичної безпеки. Ці заходи дозволили Україні зберегти економічну стабільність та продовжувати розвивати свій експортний потенціал, незважаючи на складні умови.

Список використаних джерел

1. Микуляк О. Митні відносини України та світу в умовах війни. *Grail of Science*. 2022. Вип. 17. С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.016>
2. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д., Експорт Україні в умовах воєнного стану. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. №5

3. <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-stanu-ta-potreb-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-grudni-2023-sicni-2024-roku>
4. <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-eksportu-okremykh-tovariv-do-derzhav-chleniv-ievropeiskoho-soiuzu-i300524-612>
5. Уряд в умовах воєнного стану встановив нові правила експорту низки сільськогосподарських товарів. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-v-umovah-voyennogo-stanu-vstanoviv-novi-pravila-eksportu-nizki-silskogospodarskih-tovariv>